

28.02.24р. 11гр. укр. літ.

Доброго дня! Тема уроку. Л. Костенко «Недумано, негадано...» - інтимна лірика як спокуса до роздумів про суть кохання. «По сей день Посейдон посідає свій трон...» : мотив єднання людини зі світом рукотворної краси (мистецтва) і природою. Зв'язок із античною міфологією

Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою:

moshev2020@icloud.com

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Ліна Костенко – тонкий лірик, авторка прекрасних віршів. Творчість Ліни Костенко не розмежуєш на інтимну та громадянську: настільки тісно переплелися особисте та суспільне, настільки органічно вони вживлені в художнє полотно й до певної міри навіть живляться одне одним.

Безкомпромісність – ось пароль її поезії. У творчості чується бунт проти стандартизації, спрощення, примітивізації людини. Неповторність – ось друге з ключових понять, смислових знаків волелюбної музи Ліни Костенко.

Вірші поетеси наповнені філософською наснагою роздумів про роль мистецтва, відповідальністю митця перед часом, своєю совістю. Ліна Василівна засуджує нещирість, пристосуванство й, безумовно, возвеличує красу, небуденність, вірність національним традиціям, щирість, кохання.

Тематичний обрій поетеси досить широкий. Самобутність її в тому, що вона художньо осмислює загальнолюдські цінності. Основні мотиви її творчості — це: історія нашого народу, єднання людини з природою, філософічність буття, тема поета і поезії, тема кохання, тема війни, тема творчої праці, тема моралі тощо.

Довідник літературознавця

Лірика – літературний рід, у якому життя відбивається безпосередньо через переживання індивіда – ліричного героя чи ліричного «я».

Ліричними називають твори, у яких віддзеркалені думки, настрої та почуття людини, душевний стан автора, його ставлення до оточення.

Ліричний герой – це образ героя, переживання, думки й почуття якого відображені в ліричному творі. Він зовсім не тотожний з образом автора, хоча й відбиває його особисті переживання.

«Вузлики на пам'ять»

Розгляньте схеми, пригадайте ознаки ліричного вірша та різновиди лірики (За матеріалами візуалізованого посібника Ганни Дем'яненко «Українська література. Готуємось до ЗНО»).

Перегляньте відео «Недумано, негадано...»

Режим доступу:

https://www.youtube.com/watch?time_continue=33&v=sS81aoBPNa4&feature=emb_logo (романс на слова Л.Костенко, муз. О. Богомолець, виконує О. Богомолець).

*Недумано, негадано
забігла в глухомань,
де сосни пахнуть ладаном
в кадьничцях світань.
Де вечір пахне м'ятою,
аж холодно джмелю.
А я тебе,
а я тебе,
а я тебе
люблю!
Повлю твоє проміння
крізь музику беріз.
Люблю до оніміння,
до стогону, до сліз.
Без коньяку й шампана,
і вже без вороття,—
я п'яна, п'яна, п'яна
на все своє життя!*

Паспорт твору «Недумано, негадано...»

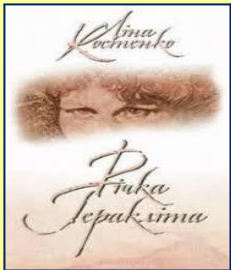
Автор	Ліна Костенко
Назва твору	«Недумано, негадано...»
Рік написання	1977р.
Літературний рід	лірика
Жанр	ліричний вірш
Вид лірики	інтимна
Мотив	зображення ліричної героїні в кульмінаційний момент любові, коли вона, сп'яніла від щастя, шукає прихистку у вечоровому лісі і дає вихід емоціям
Ідея	оспівування всепоглинаючого, всеохоплюючого почуття кохання; утвердження думки про те, що світ прекрасний, якщо в ньому панує любов
Літературна напрям, течія	модернізм, неоромантизм
Віршовий розмір	ямб
Висновок	«Недумано, негадано...» — вірш-освідчення в коханні. Почуття ліричної героїні глибокі аж «до стогону, до сліз», їй хочеться звібрати кожен промінець, що випромінює коханий: «Повлю твоє проміння крізь

	<i>музику беріз». Задушевність змальованої картини підтримується романтичним пейзажем на початку твору.</i>
Додаткові відомості	<i>Слова вірша покладені на музику йй стали прекрасним романсом. Композитор – лікарка, виконавиця сучасних та старовинних українських романсів, пісень, подруга Ліни Василівни Ольга Богомолець.</i>
Художні засоби	
Метафори	<i>«кадильниці світань», «музика беріз», «вечір пахне м'ятою»</i>
Рефрен	<i>«а я тебе»</i>
Риторичні оклики	<i>«Я п'яна, п'яна, п'яна на все своє життя!»</i>

Прослухайте твір Ліни Костенко «По сей день Посейдон посідає свій трон...».

Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=ftvnwHoY6OY>

Ідейно-художній аналіз поезії
«По сей день Посейдон посідає свій трон...»
(автор Деркач Олена Антонівна)

Літературний напрям	модернізм	Ліна Василівна Костенко
Літературний рід	лірика	
Вид лірики	філософська	
Жанр	ліричний вірш	
Провідний мотив	єднання людини зі світом рукотворної краси (античним мистецтвом) і природою.	
Ідея твору	пошуки ліричним героєм справжнього, а не оманливого щастя; утвердження думки про те, що важливо зберегти довкілля чистим і красивим, насолоджуватися естетикою живого, справжнього, протистояти дрібному й бачити величне.	
Головна думка	«Просто хочеться моря... І богиню із піни, невзуту...»	
Історія написання твору	Вірш написано під впливом вражень від перебування на Сицилії. Цей острів у	

	Середземному морі — «густий концентрат античності», тому для втілення художньої ідеї авторка використовує образи давньогрецької міфології; поезія входить до збірки «Річка Геракліта» (2011).	о. Сицилія (сучасне фото)
Характеристика строф твору	У першій строфі з'являється образ Посейдона — могутнього давньогрецького бога, володаря світових вод. У руці він тримає тризуб як символ влади над усім підводним царством. У метафоричному образі голувої «одіссеї реліктових крон» відтворено постійний рух вод, красу й вічність, а водночас і небезпеку моря. У другій строфі земний світ, населений богами й духами, утілено в образах Фавна, Амура та Афродіти («виходить із піни антична гламур») як уособлення духів природи та кохання. Земний світ є також домівкою для людини, прекрасної й мужньої водночас. У третій строфі відтворено небесну, божественну сферу в образах «величавого Парнасу» та Олімпу як символів високої поезії та верховної влади. Цікаво, що ці три світи не відмежовані один від одного: Афродіта, богиня кохання, виходить із води (за міфом, вона з неї народжена), а Пегас, чарівний крилатий кінь, що літає в небі, у міфі пов'язаний із Посейдоном. Античний світ протиставлено сучасному — мінливому, небезпечному й дисгармонійному (четверта строфа). Його у творі символізують давньогрецькі чудовиська, уособлення небезпек технічного розвитку людства.	гора Олімп
Міфопростір у поезії	Перша вертикальна вісь — небесний, земний і підводний	

	світи. Цей міфопростір існує в єдності, гармонії і красі. Він нерукотворний, вічний і весь одухотворений, сповнений величі та спокою. Друга вісь – часова, у якій відбувається перетікання минулого в теперішнє і майбутнє. Минуле довершене, теперішнє — це коротка мить спокою та краси («хочеться моря... І богиню із піни, невзуту»), майбутнє — руйнівне (танкер «розіллє муари мазуту»).	
Контраст у творі	людина – природа, гармонія – дисгармонія, мить – вічність	
Ліричний герой	у поезії прагне спокою, хоче оминути будь-які небезпеки й просто насолоджуватися красою моря.	
Художні образи	казковий світ античної міфології: Посейдон, Фавн, Амур, Юнона, Пегас; сучасний світ, у якому на кожного чатує небезпека: символічний образ танкера, який будь-якої миті може зіпсувати живу красу чорними плямами мазуту.	
Віршовий розмір	4-стопний анапест	
Художні засоби	епітети: голуба одіссея метафора: танкер не наскочить на риф персоніфікація: причаїлась і зваба, і згуба метонімія: виходить із піни антична гламур синекдоха: зачепивши крилом Посейдона літота: виливаючи море із мушлі гіпербола: понад хмари стоїть величавий Парнас алітерація: [с] («По сей день Посейдон посідає свій трон») порівняння: Пегас, як фугас	Мушля

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

1. Укладіть словничок до поезії «По сей день Посейдон посідає свій трон...»

Наприклад:

Одісея – тривалі мандри або блукання з різними пригодами;

релікти – організми, предмети або явища, що збереглися як залишок давніх епох;

Фавн – бог полів, лісів і покровитель пастухів та отар у давньоримській міфології;

Амур – божество кохання у римській міфології;

гламур – шарм, зачарування;

Парнас – син Посейдона і німфи Клеодори; його ім'ям назвали гору Парнас; в античній і європейській культурі — символ поезії;

фугас – заряд вибухівки у водонепроникній оболонці, який звичайно закладають у ґрунт або занурюють у воду;

Скілла й Харибда – морські чудовиська з давньогрецької міфології;

муар – шовкова тканина з мінливим полиском.

Між Сціллою і Харибдою — крилатий вислів, що походить з грецької міфології. За міфами давніх греків, на прибережних скелях по обидва боки Мессінської протоки жили два чудовиська — Сцілла і Харибда, нападали на мореплавців і пожирали їх. Вислів вживається у значенні: опинитися в ситуації, коли маєш обрати між двома можливими діями, проте обидві небезпечні; потрапити в небезпеку, що загрожує звідусіль.

2. З'ясуйте, які ще твори Ліни Костенко були покладені на музику, використовуючи інформацію інтернет-джерел; поділіться покликанням у соцмережах, популярних серед ваших однолітків.

3. Виконайте завдання «Ліна Костенко. Асоціативний диктант» (автор Світлана Ольхова).

Режим доступу: <https://learningapps.org/display?v=pqpy0id9c18>

БЛОК КОНТРОЛЮ

1. Питання для самоконтролю.

- До якого виду лірики належить поезія «Недумано негадано...»?
- Які слухові й зорові образи наявні у вірші «Недумано негадано...»?
- Які художні засоби використано у цьому творі?
- До якої збірки належить твір «По сей день Посейдон посідає свій трон...»?
- Який мотив цієї поезії?
- Як ви розумієте слова «Просто хочеться моря. Ні Скілл, ні Харибд. І богиню із піни, невзуту»?

2. Завдання із зірочкою*** Перегляньте відео за покликаннями. До одного з них (на вибір) створіть відеоряд.

Трек «Неандертальці» (слова Ліни Костенко, музика Джамали, виконує Джамала).

Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=xfPofeFsCeI>

Трек «І все на світі треба пережити» (слова Ліни Костенко, виконує Віталій Козловський).

Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?time_continue=5&v=4w-a-YxXwLk&feature=emb_logo

Домашнє завдання

1. Опрацювати літературно - критичний матеріал (підручник с. 210-215);
2. Вивчити напам'ять одну поезію (на вибір).